

Koncepcji Przyjaznego Przyrodzie Użytkowania Szlaku Kwisy na odcinku Dolnej Kwisy

Walory przyrodnicze Doliny Dolnej Kwisy

w aspekcie planu zadań ochronnych

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko

Dofinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Przejsław, 7 października 2014 r.

Tekst i zdjęcia Andrzej Ruszlewicz®

Wskazanie na najważniejsze walory przyrodnicze doliny Kwisy w tym przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Kwisy PLH020050

Stan zaawansowania opracowania planu zadań ochronnych dla tego obszaru Natura 2000

Wskazanie na zagrożenia dla ochrony przyrody na które należy zwrócić uwagę przy planowaniu rozwoju turystyki związanej z Kwisą

Ochrona przyrody - prawo

Ustawa o ochronie przyrody, art. 2.

ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody

- 1) dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów;
- 2) roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową;
- 3) zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia;
- 4) siedlisk przyrodniczych;
- 5) siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów;
- 6) tworów przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalnych szczątków roślin i zwierząt;
- 7) krajobrazu;
- 8) zieleni w miastach i wsiach;
- 9) zadrzewień.

Formy ochrony przyrody

Ustawa o ochronie przyrody, art. 6.

- 1) parki narodowe**
- 2) rezerваты przyrody**
- 3) parki krajobrazowe**
- 4) obszary chronionego krajobrazu**
- 5) obszary Natura 2000**
- 6) pomniki przyrody**
- 7) stanowiska dokumentacyjne**
- 8) użytki ekologiczne**
- 9) zespoły przyrodniczo-krajobrazowe**
- 10) ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów**

Rezerваты przyrody

Ustanawia Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska

Brzeźnik utworzony w 1965 r., powierzchnia 3,24 ha, zachowanie stanowiska wrzośca bagiennego, gmina Nowogrodziec, obręb Parzyce dz. 385/598 (część), na terenie Nadleśnictwa Bolesławiec koło wsi Brzeźnik, tereny leśne.

Obszary chronionego krajobrazu

Ustanawia samorząd województwa

„**25-Dolina Bobru**” obszar o powierzchni 13.131 ha położony w gminach: Dąbie, Żagań, Bobrowice, Krosno Odrz., Małomice, Nowogród Bobrzański, Szprotawa, miasto Żagań

„**34-Bory Dolnośląskie**” obszar o powierzchni 26.223 ha położony w gminach: Żagań, Gozdnicza, Iłowa, Małomice, Przewóz, Wymiarki

Obszary Natura 2000

Ustanawia Minister Środowiska

Dolina Dolnej Kwisy PLH020050, powierzchnia 5972,18 ha

Bory Dolnośląskie PLB020005, powierzchnia 172093,0 ha

- Obszar położony jest w granicach województwa dolnośląskiego (73,49%) i lubuskiego (26,51%).
- Ostoja chroni siedliska przyrodnicze i zwierzęta występujące w dolinie rzeki Kwisa.
- Obszar kluczowy dla zachowania pachnicy dębowej w Polsce Zachodniej.
- Główną wartością przyrodniczą jest doskonale zachowana rzeka nizinna z

Dolina Dolnej Kwisy PLH020050

Dane z SDF (GDOŚ) ze strony internetowej <http://natura2000.gdos.gov.pl/>

Przedmioty ochrony – siedliska przyrodnicze

Łąki i murawy

2330 **Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi** (*Corynephorus, Agrostis*)

6410 **Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe** (*Molinion*)

6510 **Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie** (*Arrhenatherion elatioris*)

Zagrożenia związane z rekreacją i turystyką

G01 **Sporty i różne inne formy czynnego wypoczynku i rekreacji, uprawiane w plenerze.**

Nielegalne rozjeżdżanie, palenie ognisk, wykorzystywanie wydmy w celach rekreacyjnych

E03.04 **Inne odpady.** Zaśmiecanie (u podstawy wydmy zalega m. in. gruz).

101 **Obce gatunki inwazyjne.** Ekspansja gatunków inwazyjnych: nawłoci *Solidago* i niecierpka gruczołowatego *Impatiens glandulifera* oraz rdestowców powoduje pogorszenie struktury i funkcji siedliska. Istnieje duże prawdopodobieństwo, że silnie rozprzestrzeniająca się na obrzeżach tawuła kutnerowata *Spiraea tomentosa* zacznie wkraczać na siedlisko.

Przedmioty ochrony – siedliska przyrodnicze

4010 Wilgotne wrzosowiska z wrzoścem bagiennym (*Ericion tetralix*)

4030 Suche wrzosowiska (*Calluno-Genistion*, *Pohlio-Callunion*, *Calluno-Arctostaphylion*)

7150 Obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku *Rhynchosporion*

Zagrożenia związane z rekreacją i turystyką

Dane z projektu PZO RDOŚ

Przedmioty ochrony – siedliska przyrodnicze

Zbiorowiska rzeczne i nadrzeczne

3130 Brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z *Littorelletea*, *Isoëto-Nanojuncetea*

3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*

3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculion fluitantis*)

6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)

Zagrożenia związane z rekreacją i turystyką

G05 Inna ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka. Zagospodarowanie brzegów i terenów przyległych powodujące przekształcenia w siedlisku.

H01 Zanieczyszczenie wód powierzchniowych (limnicznych, lądowych, morskich i słonawych). Bezpośrednie sąsiedztwo zabudowań oraz użytkowanie rekreacyjne mogą przyczyniać się do wzrostu eutrofizacji i zanieczyszczenia.

I01 **Obce gatunki inwazyjne.** Ekspansja gatunków inwazyjnych: nawłoci *Solidago* i niecierpka gruczołowatego *Impatiens glandulifera* oraz rdestowców powoduje pogorszenie struktury i funkcji siedliska. Istnieje duże prawdopodobieństwo, że silnie rozprzestrzeniająca się na obrzeżach tawuła kutnerowata *Spiraea tomentosa* zacznie wkraczać na siedlisko.

J02.05 Modyfikowanie funkcjonowania wód. Dalsza zabudowa hydrotechniczna na Kwisie może powodować przekształcenia koryta rzeki i pogorszenie struktury i funkcji siedliska.

J02 Spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych. Regulacje cieków, zmiany stosunków wodnych i bezpośrednia ingerencja w siedlisko przyrodnicze.

Przedmioty ochrony – siedliska przyrodnicze

Ściany skalne i urwiska

8220 Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandellii*

Zagrożenia związane z rekreacją i turystyką

Dane

Przedmioty ochrony – siedliska przyrodnicze

Lasy

9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagetum*)

9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum*)

9190 Kwaśne dąbrowy (*Quercion robori-petraeae*)

*91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródłiskowe)

91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*)

Zagrożenia związane z rekreacją i turystyką

E03.01 Pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych. Zaśmiecanie lasu może zaburzać funkcję siedliska.

J02 Spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych. Regulacje cieków, zmiany stosunków wodnych, bezpośrednia ingerencja w siedliska podczas prowadzenia gospodarki lub różnego rodzaju prac.

Dane z projektu PZO RDOŚ we Wrocławiu opracowanie: Ansee Michał Jaśkiewicz (dane mogą ulec zmianie)

Przedmioty ochrony – zwierzęta **Bezkręgowce**

Ważki

1042 **Zalotka większa** *Leucorrhinia pectoralis*

1037 **Trzepla zielona** *Ophiogomplus cecilia*

Motyle

1060 **Czerwończyk nieparek** *Lycaena dispar*

Zagrożenia związane z rekreacją i turystyką

G01.01.02 **Sporty i różne formy wypoczynku, uprawiane w plenerze.** Nadmierne niszczenie roślinności nabrzeżnej, zaśmiecanie związane np. z wędkarstwem, sportami wodnymi, paleniem ognisk, prowadzi do pogorszenia stanu siedliska dorosłych ważek.

H01 **Zanieczyszczenia wód.** Możliwe pogorszenie stanu siedliska larw wskutek zanieczyszczenia wód.

J02.03 **Regulowanie koryt rzecznych, zmiana przebiegu koryt rzecznych.** Regulacje koryta Kwiszy prowadzone na większą skalę mogą stanowić zagrożenie dla populacji gatunku.

J02.01 **Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie.** Pogorszenie stanu siedliska zalotki lub zmniejszenie powierzchni siedliska wskutek eutrofizacji lub niewłaściwie prowadzonych prac melioracyjnych. Zmniejszanie powierzchni siedliska gatunku poprzez osuszanie i zasypywanie wilgotnych obniżeń terenowych i rowów.

Przedmioty ochrony – zwierzęta **Bezkręgowce**

Chrząższcze

1083 **Jelonek rogacz** *Lucanus cervus*

1084 **Pachnica dębowa** *Osmoderma eremita*

1088 **Kozioróg dębosz** *Cerambyx cerdo*

Zagrożenia związane z rekreacją i turystyką

E03.01 **Pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych.** Zaśmiecanie gruzem i materiałem kamiennym (gruba warstwa ubitej ziemi złożonej w pobliżu drzew) ogranicza możliwości wyjścia osobników na powierzchnię.

G01.03 **Pojazdy zmotoryzowane.** Możliwe rozjeżdżanie osobników dorosłych.

F03.02.01 **Kolekcjonowanie.** Wybieranie postaci dorosłych przez kolekcjonerów.

J02.05.05 **Niewielkie projekty hydroenergetyczne, jazy.** W przypadku budowy elektrowni wodnej możliwe pogorszenie stanu w siedliskach zlokalizowanych w najbliższym sąsiedztwie rzeki, na skutek podniesienia poziomu wód.

G05.04 **Wandalizm.** Podpalanie zamierających drzew i próchnowisk stanowi zagrożenie zniszczenia stanowisk gatunku.

Dane z projektu PZO RDOŚ we Wrocławiu opracowanie: Ansee Michał Jaśkiewicz (dane mogą ulec zmianie)

Przedmioty ochrony – zwierzęta **Ryby**

1096 **Minóg strumieniowy** *Lampetra planeri*

1134 **Różanka** *Rhodeus sericeus amarus*

1145 **Piskorz** *Misgurnus fossilis*

1163 **Głowacz białopłetwy** *Cottus gobio*

Zagrożenia związane z rekreacją i turystyką

J02.03.01 **Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych.**

J02.03.02 **Zmiana przebiegu koryt rzecznych na dużą skalę regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych.** Zagrożenie związane są z bezpośrednią ingerencją w naturalne siedliska głowacza (ryba zasiedlająca płytsze i kamieniste odcinki rzek, w których znajduje naturalne kryjówki).

J02.05 **Modyfikowanie funkcjonowania wód.** Dalsza zabudowa hydrotechniczna na Kwisie (w tym elektrownie wodne) może powodować przekształcenia koryta rzeki i siedlisk gatunku.

H01.05 **Rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych** ... Głowacz preferuje wody zimne, czyste i natlenione, z uwagi na przebieg rzeki przez liczne wsie istnieje potencjalne ryzyko zanieczyszczeń, głównie ściekami gospodarczymi na tym terenie. Minóg strumieniowy jest gatunkiem o wąskim zakresie tolerancji na czynniki środowiskowe w tym zanieczyszczenia będące efektem działalności człowieka.

F01.01 **Intensywna hodowla ryb.** K03.04 **Drapieżnictwo.** Zbyt intensywne zarybianie pstrągiem może stanowić zagrożenie dla gatunku, z uwagi na to, że ryba ta często odżywia się młodymi głowaczami.

Przedmioty ochrony – zwierzęta

Ssaki

Nietoperze

1308 **Mopek** *Barbastella barbastellus*

1318 **Nocek łydkowłosy** *Myotis dasycneme*

1324 **Nocek duży** *Myotis myotis*

Zagrożenia związane z rekreacją i turystyką

B02.04 Usuwanie martwych i umierających drzew. Usuwanie starych drzew zajętych przez kolonię mopka może prowadzić do jej zniszczenia.

E06.02 Odbudowa, remont budynków. W przypadku remontów elewacji budynków z obecną kolonią rozrodczą mopka może dojść do jej zniszczenia. W przypadku wykonania remontu budynku nr 26 w Kliczkowie jak i innych budowli stanowiących schronienia bez uwzględnienia konieczności ochrony kolonii rozrodczej nocka dużego może dojść do jej zniszczenia.

K02.02 Nagromadzenie materii organicznej. Nagromadzenie odchodów nietoperzy na strychu budynku nr 26 w Kliczkowie może zagrażać jego konstrukcji i tym samym zachowaniu kolonii.

J03.02.01 Zmniejszenie migracji / bariery dla migracji. Drogi, linie kolejowe przecinające obszar Natura 2000 mogą stanowić efekt bariery dla migracji nietoperzy.

Przedmioty ochrony – zwierzęta

Ssaki

1337 **Bóbr** *Castor fiber*

1355 **Wydra** *Lutra lutra*

Zagrożenia związane z rekreacją i turystyką

G05.11 **Śmierć lub uraz w wyniku kolizji**. Ryzyko kolizji zwierząt z pojazdami na drogach przecinających lub biegnących wzdłuż doliny Kwisy: droga numer 64 i 18, odcinek pomiędzy Parzycami i Zebrzydową, autostrada A4, droga w Osieczowie, Kliczkowie, Ławszowej, Świętoszowie, Łozach oraz pomiędzy Starą Wsią i Przejęslawiem, a także z pociągami na trasie przecinających dolinę Kwisy pomiędzy Kierznem i Nową Wsią oraz na zachód od miejscowości Kierzno.

J02.03 **Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych**. J02.05 **Modyfikowanie funkcjonowania wód** – ogólnie. Niszczenie siedlisk w wyniku prowadzonych prac regulacyjnych, wycinki drzew w obrębie koryta rzeki Kwisy i sąsiadujących starorzeczy, przyczyniają się do niszczenia aktualnych, stałych schronień bobrów, prowadząc jednocześnie do zmniejszenia dostępności bazy pokarmowej. Prace regulacyjne w korycie rzeki Kwisy mogą spowodować istotne zagrożenie dla utrzymania odpowiedniego stanu zachowania siedliska jak i populacji wydry w obszarze. Degradacja brzegów, usuwanie drzew i krzewów w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki Kwisy powodują utratę żerowisk, schronień dla samic z młodymi oraz miejsc rozrodu wydry.

E03.01 **Pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych**. Zanieczyszczenie wód jest jednym z głównych czynników warunkujących obecność wydry w obszarze, ponieważ wpływa na dostępność pokarmu w siedlisku (szczególnie ryb).

Przedmioty ochrony – zwierzęta

Ssaki

1352 **Wilk** *Canis lupus*

Zagrożenia związane z rekreacją i turystyką

D01 Drogi, ścieżki i drogi kolejowe. G05.11 **Śmierć lub uraz w wyniku kolizji.** Autostrady i drogi szybkiego ruchu przyczyniają się do fragmentacji siedlisk i wzrostu efektu barierowego, ograniczając swobodną dyspersję gatunku, zwiększając ryzyko kolizji wilka z pojazdami. Brakuje oznakowania ostrzegawczego na drogach publicznych sąsiadujących z obszarem Natura 2000: Osiecznica-Długokąty, Osiecznica-Świętoszów, Przejęśław-Ławszowa.

G01 Sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji uprawianych w plenerze. Z uwagi na bliskość miejsc rozrodu wilków, wykorzystywanie zbiorników wodnych jako miejsc rekreacji zagraża wilczym szczeniętom.

K04.03 Zawleczenie choroby (patogeny mikrobowe). Penetracja kompleksów leśnych przez zwierzęta domowe, szczególnie przez wałęsające się psy oraz psy towarzyszące grzybiarzom i turystom prowadzi do rozprzestrzeniania chorób i pasożytów.

J03.02.01 Zmniejszenie migracji / bariery dla migracji. Fragmentacją siedlisk gatunku, szczególnie zwartych drzewostanów poprzecinanych infrastrukturą komunikacyjną stanowi barierę dla migracji wilków.

**Dziękuję
za uwagę!**

Autor prezentacji i zdjęć
Andrzej Ruszlewicz
andrzej.ruszlewicz@wp.pl